

עונש מוות בתקופת המשנה והתלמוד

משנה מכות א':י'

(י) סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חבלנית. רבי אלעזר בן עזריה אומר, אחד לשבעים שנה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, אלו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר, אף הן מרבין שופכי דמים בישראל: ".

פירוש רבי עובדיה מברטנורא:

סנהדרין ההורגת אחת בשבוע. אחת לשבע שנים:

נקראת חבלנית. שצריך שיהיו מתונים בדין, ויחזירו בדיני נפשות לזכות:

אף הן מרבין שופכי דמים. מתוך כך אין מכלין הרשעים ומרבים לשפוך דם:

סנהדרין ל"ז ב:ב'

גמ' ת"ר כיצד מאומד אומר להן שמא כך ראיתם שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתם אחריו ומצאתם סייף בידו ודמו מטטף והרוג מפרפר אם כך ראיתם לא ראיתם כלום

סנהדרין נ"ו א:כ"ד

תנו רבנן שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי .

בבא מציעא פ"ג ב

אתיוה לרבי אלעזר ברבי שמעון וקא תפיס גנבי ואזיל שלח ליה ר' יהושע בן קרחה חומץ בן יין עד מתי אתה מוסר עמו של אלהינו להריגה שלח ליה קוצים אני מכלה מן הכרם שלח ליה יבא בעל הכרם ויכלה את קוציו

סנהדרין ע"א א - בן סורר ומורה

אמר רבי שמעון: וכי מפני שאכל זה תרטימר בשר ושתה חצי לוג יין האיטלקי אביו ואמו מוציאין אותו לסקלו? אלא לא היה, ולא עתיד להיות. ולמה נכתב? דרוש וקבל שכר. אמר ר' יונתן: **אני ראיתיו וישבתי על קברו.**

תוספתא סנהדרין י"ה'

כל חייבי מיתות שבתורה אין מכמינין עליהם חוץ מן המסית כיצד עושין לו כונסין לו שני ת"ח לבית הפנימי והוא יושב בבית החיצון ומדליקין לו את הנר כדי שיהיו רואין אותו ושומעים את קולו וכן עשו לאיש אחד בלוד נמנו עליו שני תלמידי חכמים והביאוהו לב"ד וסקלוהו.

שבת י" ע"א

כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפילו שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית כתיב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר עד הערב וכתוב התם ויהי ערב ויהי בקר יום אחד

ברכות נ"ח א

רבי שילא נגדיה לההוא גברא דבעל גויה. אָזל אָכל בֵּיה קורצי בֵּי מַלְכָּא, אָמַר: אֵיכָא חַד גְּבָרָא בִּיהוּדָא דְקָא דִּין דִּיןָא בְּלֹא הֶרְמָנָא דְמַלְכָּא. שָׁדַר עָלֶיהָ פְּרִיסְתָּקָא. כִּי אָתָּא אָמְרִי לִיה: מַאי טַעְמָא נִגְדַּתִּיה לְהַאי? אָמַר לָהּ: דָּבָא עַל חֲמִירָתָא.

אָמַר לִיהוָה: אֵת לֶךְ סֶהְדִּי? אָמַר לִיהוָה: אֵין. אַתָּא אֲלִיהוּ אָדָמִי לִיהוָה כְּאִינִישׁ, וְאַסְהִיד. אָמַר לִיהוָה: אֵי הָכִי, בַּר קִטְלָא הוּא!
אָמַר לִיהוָה: אָנֹכִי מִיּוֹמָא דְגָלִינָן מֵאַרְעִין לֵית לָן רְשׁוּתָא לְמַקְטֵל.

בבא קמא קי"ז

הָהוּא גִבְרָא דְהוּא בְּעֵי אַחוּיִי אַתִּיבָנָא דְחֻבְרִיה. אַתָּא לְקַמִּיה דְרַב, אָמַר לִיהוָה: "לֹא תַחֲוִי וְלֹא תַחֲוִי!" אָמַר לִיהוָה: "מַחֲוִינָא וּמַחֲוִינָא!" יְתִיב רַב כְּהֵנָּא קַמִּיה דְרַב, שְׁמַטִּיה לְקוּעִיה מִיָּה...
אָמַר לִיהוָה: "כְּהֵנָּא, עַד הָאֵידָנָא הוּוּ פְּרָסְאִי – דְלֹא קִפְדִּי אֲשַׁפִּיכוֹת דְמִים, וְהִשְׁתָּא אִיכָא יוֹנָאִי – דְקִפְדּוּ אֲשַׁפִּיכוֹת דְמִים, וְאַמְרִי 'מִרְדִּין, מִרְדִּין'. קוּם סָק לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל..

ספרי זוטא במדבר לה כב, עמ' 334

"הַתְקִינוּ שִׁיחַ הוֹרֵגִין בְּרַגְלֵי... 'מוֹת יוֹמֵת' מִיֵּתָה שִׁגְזְרוּ עָלָיו בֵּית דִּין. מִנִּין שִׁיכּוֹ אוֹתוֹ בִּאֲבָנִים בְּחֻצִּים וּבְפִלְחוֹת? תִּלְמוּד לומר 'מוֹת יוֹמֵת' מִכָּל צֶדֶד. אֵין בְּמִשְׁמַע אֵלָּא בְּזִמְנָא שֶׁהִסְנֵהֲדִרִין בְּמִקְוֵמָה, בְּזִמְנָא שֶׁאֵין הִסְנֵהֲדִרִין בְּמִקְוֵמָה? נִתְחַיֵּב אָדָם סָקִילָה בֵּיתוֹ נוֹפֵל עָלָיו, אוֹ חִיה גּוֹרְתּוֹ"

משנה סנהדרין ז"א

(א) אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין, סָקִילָה, שְׂרָפָה, הָרָג, וְחֻנְקָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, שְׂרָפָה, סָקִילָה, חֻנְקָה, וְהָרָג.

משנה סנהדרין ד"ה

(ה) כִּיצַד מֵאִימִין אֶת הָעֵדִים עַל עֵדֵי נִפְשׁוֹת?

הָיוּ מִכְנִיסִין אוֹתָן וּמֵאִימִין עָלֵיהֶן. שְׁמָא תֵּאמְרוּ מֵאֵמֶד, וּמִשְׁמוּעָה, עַד מִפִּי עַד וּמִפִּי אָדָם נֶאֱמָן שְׁמַעְנוּ, אוֹ שְׁמָא אֵי אֲתֵם יוֹדְעִין שְׁסוּפֹנוּ לְבַדֵּק אֶתְכֶם בְּדְרִישָׁה וּבְחֻקִּירָה. הוּוּ יוֹדְעִין שְׁלֹא כְּדִינִי מִמוֹנוֹת דִּינִי נִפְשׁוֹת. דִּינִי מִמוֹנוֹת, אָדָם נוֹתֵן מִמּוֹן וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. דִּינִי נִפְשׁוֹת, דְּמוֹ וְדָם זִרְעִיּוֹתָיו תִּלְוִינָן בּוֹ עַד סוֹף הָעוֹלָם, שְׁכֵן מְצִינוּ בְּקִין שֶׁהָרָג אֶת אָחִיו, שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית ד) דְּמִי אָחִיךָ צַעֲקִים, אֵינוֹ אוֹמֵר דָּם אָחִיךָ אֵלָּא דְּמִי אָחִיךָ, דְּמוֹ וְדָם זִרְעִיּוֹתָיו. דְּבַר אַחֵר, דְּמִי אָחִיךָ, שֶׁהָיָה דְּמוֹ מִשְׁלָךְ עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים.

לְפִיכָךְ נִבְרָא אָדָם יְחִידִי, לְלַמֶּדְךָ, שְׁכָל הַמַּאֲבֵד נִפְשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאִלּוּ אֶבֶד עוֹלָם מְלֵא. וְכָל הַמְקִימִים נִפְשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב כְּאִלּוּ קִיָּם עוֹלָם מְלֵא...

וְלִהְיִיד גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאָדָם טוֹבֵעַ כְּמָה מִטְּבַעוֹת בְּחוֹתֶם אֶחָד וְכָל דּוֹמִין זֶה לָזֶה, וּמִלָּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טֹבֵעַ כָּל אָדָם בְּחוֹתֶמוֹ שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן וְאֵין אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבֵרוֹ. לְפִיכָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיֵּב לוֹמַר, בְּשִׁבְלִי נִבְרָא הָעוֹלָם. וְשְׁמָא תֵּאמְרוּ מַה לָּנוּ וְלַצֶּרֶה הַזֹּאת, וְהֵלֵא כְּבָר נֶאֱמַר (וִיקְרָא ה) וְהוּא עַד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם לּוֹא יִגִּיד וגו'. וְשְׁמָא תֵּאמְרוּ מַה לָּנוּ לְחוּב בְּדָמוֹ שֶׁל זֶה, וְהֵלֵא כְּבָר נֶאֱמַר (מִשְׁלִי יא) וּבִאֲבָד רְשָׁעִים רְנָה:

משנה אבות ג"י"ד

(י"ד) הוּא הָיָה אוֹמֵר, חֲבִיב אָדָם שְׁנִבְרָא בְּצֶלֶם. חֲבֵה יִתְּרָה נּוֹדַעַת לוֹ שְׁנִבְרָא בְּצֶלֶם, שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית ט) כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁנִבְרָאוּ בְּנִים לְמִקּוֹם. חֲבֵה יִתְּרָה נּוֹדַעַת לָהֶם שְׁנִבְרָאוּ בְּנִים לְמִקּוֹם, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁנֵתֵן לָהֶם כָּלִי חֲמֻדָּה. חֲבֵה יִתְּרָה נּוֹדַעַת לָהֶם שְׁנֵתֵן לָהֶם כָּלִי חֲמֻדָּה שְׁבוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, שְׁנֵאמַר (מִשְׁלִי ד) כִּי לָקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם, תּוֹרָתִי אֵל תַּעֲזֹבוּ: